

طی سالیان گذشته تا کنون در مرکز آمار ایران طرح های مختلفی به منظور تهیه و ارایه انواع شاخص قیمت و متوسط آن به اجرا شده است. از جمله، طرح آمارگیری از قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارها (به تفکیک خانوارهای شهری و روستایی)، طرح آمارگیری از قیمت تولیدکننده بخش کشاورزی، صنعت و معدن می توان نام برد. ولی برای بخش های اقتصادی ارایه دهنده خدمات (بخش های خدماتی) تا کنون در ایران طرح آمارگیری از قیمت تولیدکننده به منظور تهیه و ارایه شاخص قیمت تولیدکننده این بخش ها، اجرا نشده است. از آنجائیکه در حال حاضر تهیه شاخص قیمت تولیدکننده بخش های خدمات در دستور کار مرکز آمار قرار گرفته است، طرح آمارگیری از قیمت تولیدکننده برای این بخش ها طراحی شده است.

این بخش ها عبارتند از:

۱- تعمیر و نگهداری وسایل نقلیه موتوری

۲- حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات

۳- سایر واسطه گریهای مالی

۴- مستغلات، اجاره و فعالیت های کسب و کار

۵- سایر فعالیت های خدمات عمومی و اجتماعی و شخصی

برای سایر بخش های خدمات، از قیمت های جمع آوری شده در طرح آمارگیری از قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری و آمارهای ثبتی، جهت محاسبه شاخص قیمت تولیدکننده استفاده می شود.

فصل اول - مشخصات اصلی طرح، تعاریف و مفاهیم

۱- اهداف کلی و تفصیلی طرح

هدف کلی: تهیه شاخص قیمت تولیدکننده خدمات در رده های مختلف به تفکیک دوره های زمانی ماهانه یا فصلی و سالانه در سطح

کل کشور. این رده ها عبارتند از:

- تعمیر و نگهداری وسایل نقلیه موتوری

- حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات

- سایر واسطه گریهای مالی

- مستغلات، اجاره و فعالیت های کسب و کار

- سایر فعالیت های خدمات عمومی و اجتماعی و شخصی

اهداف تفصیلی:

- محاسبه تغییرات ماهانه یا فصلی و سالانه شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به ماه، فصل یا سال قبل به تفکیک رده‌های فوق.
- محاسبه تغییرات ماهانه یا فصلی شاخص قیمت تولیدکننده نسبت به ماه یا فصل مشابه سال قبل.
- محاسبه تغییرات دوره n ماه یا n فصل سال جاری نسبت به دوره n ماه یا n فصل سال قبل.
- محاسبه تغییرات قیمت دوازده‌ماهه یا چهار فصل منتهی به ماه یا فصل جاری نسبت به دوازده ماه یا چهار فصل منتهی به سال قبل.
- تهیه شاخص قیمت تولیدکننده زیر بخش‌های منتخب هریک از این رده‌ها به تفکیک دوره‌های ماهانه یا فصلی و سالانه در سطح کل کشور.

۲- نوع آمارگیری در این طرح برای تمامی رده‌های فوق نمونه‌گیری تعیین شده است. بنابراین تعداد نمونه‌ها، توزیع استانی نمونه‌ها و فهرست نمونه‌های هر استان براساس طرح نمونه‌گیری توسط دفتر تهیه طرح‌های نمونه‌گیری در مرکز آمار ایران تهیه شده و در اختیار دفتر شاخص قیمت‌ها قرار گرفته است.

۳- فهرست کارگاه‌های نمونه برای فعالیت‌های مختلف مورد نظر در این طرح توسط مرکز آمار ایران تهیه و به استان‌ها ارسال می‌شود. برای تهیه فهرست کارگاه‌های نمونه (در مرکز آمار ایران) از چارچوب سرشماری کارگاهی سال ۱۳۸۱ استفاده شده و نمونه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی، «نمونه‌گیری سیستماتیک دایره‌ای»، انتخاب شده‌اند.

۴- جامعه هدف این طرح کلیه خدماتی می‌باشد که توسط واحدهای ارائه دهنده فعالیت‌های زیر به متقاضیان ارائه می‌شود.

ردیف	شرح فعالیت	کد فعالیت
۱	تعمیر و نگهداری وسایل نقلیه موتوری	۵۰۲۰
۲	حمل و نقل جاده ای بار درون شهری	۶۰۲۳
۳	بارگیری و تخلیه بار	۶۳۰۱
۴	انبار کردن و انبارداری	۶۳۰۲
۵	فعالیت‌های آژانس‌های مسافرتی و گردانندگان تور و فعالیت‌های کمک به توریست طبقه بندی نشده در جای دیگر	۶۳۰۴
۶	سایر فعالیت‌های پشتیبانی حمل و نقل (پارکینگ‌های عمومی)	۶۳۰۳
۷	سایر فعالیت‌های پشتیبانی حمل و نقل (وزن‌کشی و باسکول)	۶۳۰۹
۸	فعالیت‌های مربوط به پیک غیر از فعالیت‌های پست ملی	۶۴۱۲
۹	خدمات جنبی فعالیت‌های مخابراتی	۶۴۲۹
۱۰	صندوق‌های قرض الحسنه	۶۵۹۲
۱۱	فعالیت‌های مربوط به املاک و مستغلات براساس دستمزد یا قرارداد	۷۰۲۰
۱۲	خدمات کرایه یا اجاره ماشین‌آلات و تجهیزات بدون اپراتور	۷۱۰۰
۱۳	کامپیوتر و فعالیت‌های وابسته به آن	۷۲۰۰
۱۴	فعالیت‌های حسابداری، حسابرسی و مشاوره مالیاتی	۷۴۱۲

۷۴۱۷	فعالیت های تنظیم اسناد حقوقی (بجز ازدواج و طلاق) و گواهینامه	۱۵
۷۴۲۱	فعالیت های معماری، مهندسی و سایر فعالیت های فنی	۱۶
۷۴۲۲	فعالیت های تجزیه و تحلیل و آزمایش فنی	۱۷
۷۴۳۰	فعالیت های مربوط به تبلیغات	۱۸
۷۴۹۳	فعالیت های مربوط به نظافت ساختمان	۱۹
۷۴۹۶	فعالیت های ترجمه	۲۰
۹۰۰۲	فعالیتی های رفتگری، جمع آوری ، تخلیه و دفع زباله	۲۱
۹۱۲۰	فعالیت های اتحادیه های اصناف	۲۲

۵- پوشش جغرافیایی طرح در مورد تمامی رده های مذکور کل کشور می باشد.

۶- کاربرد و کاربران طرح: شاخص های قیمت از ابزارهای ارزیابی سیاست های اقتصادی اعمال شده توسط دولت و بانک مرکزی و نیز ابزاری برای برنامه ریزان اقتصادی و سیاستگذاران می باشند. از مهم ترین کاربردهای شاخص های قیمت می توان به استفاده از آن ها برای محاسبه حساب های ملی کشور (و همچنین حساب های ملی فصلی و منطقه ای) به قیمت ثابت، محاسبه کمیت های واقعی (حقیقی) اقتصاد مانند: درآمد واقعی، دستمزد واقعی، هزینه واقعی و...، محاسبه قدرت خرید پول، تعدیل حقوق و دستمزد و به روز رسانی دیون اشاره کرد. بنابراین اصلی ترین کاربران شاخص های قیمت را می توان معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، بانک مرکزی، وزارت امور اقتصادی و راهبردی، وزارت کار، وزارت رفاه و تأمین اجتماعی، وزارت بازرگانی، محاکم قضایی، متولیان تهیه حساب های ملی، اساتید دانشگاه و دانشجویان، محققان و پژوهش گران اقتصادی و سایر سیاستگذاران و برنامه ریزان اقتصادی دانست.

۷- روش جمع آوری اطلاعات: اطلاعات موردنظر این طرح یعنی قیمت ارایه خدمت یا مجموعه خدمات منتخب در هر کدام از فعالیت های مورد نظر، از طریق مراجعه به کارگاه های نمونه و مصاحبه مستقیم با پاسخگوی مطلع جمع آوری می شود.

۸- تعاریف و مفاهیم مورد استفاده در طرح:

۸-۱- قیمت (اجرت) خدمت: مقدار پولی که برای واحد معینی از خدمت در زمان و مکان مشخص پرداخت می شود، قیمت یا بهای آن خدمت نامیده می شود. در مورد خدمات اصطلاحاتی مانند: مزد، اجرت و کرایه نیز به عنوان واژه معادل قیمت به کار می روند.

۸-۲- قیمت تولیدکننده: قیمتی است که تولیدکننده کالا یا ارایه دهنده خدمت، برای فروش کالا یا خدمت خود در نظر می گیرد. برای قیمت تولیدکننده، اصطلاحاتی مانند قیمت درب کارگاه، قیمت سرخرمن و ... نیز بکار می رود. بدیهی است در مورد کالاها، قیمت های متفاوتی در سطوح مختلف شکل می گیرد و بنابراین قیمت تولیدکننده با قیمت عمده فروشی، قیمت خرده فروشی (قیمت مصرف کننده) و یا با قیمت های وارداتی و صادراتی کالا متفاوت است. ولی در مورد خدمات از آنجائیکه به محض تولید و

ارایه خدمت توسط تولیدکننده یا ارایه دهنده آن، توسط خریدار و مصرف کننده خدمت به مصرف می رسند و به عبارت دیگر بین تولیدکننده و ارایه دهنده خدمت و مصرف کننده آن خدمت، واسطه یا واسطه هایی وجود ندارد، قیمت تولیدکننده خدمت با قیمت مصرف کننده آن برابر و یکسان است و در مورد خدمات، قیمت های عمده فروشی و خرده فروشی، مصداق ندارند.

۸-۳- قیمت عملی و قیمت اسمی: در این طرح قیمت عملی فروش مدنظر است نه مظنه آن. قیمت عملی فروش قیمتی است که کارگاهها در مقابل فروش یک واحد از خدمت از خریدار دریافت می نمایند. در مقابل قیمت اسمی فروش قیمتی است که توسط سازمان هایی از قبیل سازمان های دولتی، شهرداری ها، اصناف و ... برای یک واحد خدمت تعیین می شود.

توجه کنید: قیمت گیری از قیمت اسمی خدمات مورد نظر نمی باشد و قیمت عملی فروش خدمت در زمان آمارگیری ملاک عمل می باشد. مگر آنکه قیمت اسمی با قیمت عملی فروش یکسان باشد.

۹- در این راهنما هر کجا واژه قیمت، قیمت گیری و آمارگیری از قیمت ذکر می شود، منظور همان قیمت تولیدکننده و آمارگیری از آن است.

۱۰- ویژگی های قیمت:

۱۰-۱- قیمت های مورد نظر در این آمارگیری قیمت های نقد ارایه خدمات می باشد و قیمت نسبه، اعتباری و اقساط جهت خرید خدمات مطرح نمی باشد.

۱۰-۲- قیمت های حاصل از مبادله پایاپای (خدمت با کالا و خدمت با خدمت) مورد نظر در امر قیمت گیری نیست.

۱۱- توجه شود، در هر یک از بخش های خدمات مورد نظر، اقلامی (خدماتی) وجود دارند که در سایر طرح های شاخص قیمت مرکز آمار نیز قیمت گیری می شوند و بنابراین لزومی به قیمت گیری مجدد از این خدمات در طرح های آمارگیری از قیمت تولید کننده بخش های خدمات وجود ندارد. به عنوان مثال: در بخش «حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات» تعداد قابل توجهی از خدمات مشمول شاخص قیمت تولیدکننده آن مانند: هزینه های مسافرت با قطار، اتوبوس و هواپیما در طرح های آمارگیری از قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری و روستایی نیز قیمت گیری می شوند و بنابراین به آمارگیری مجدد از قیمت چنین اقلامی در طرح شاخص قیمت تولیدکننده «حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات» نیازی نیست. بنابراین پرسشنامه های در نظر گرفته شده برای آمارگیری از قیمت تولیدکننده بخش های خدمات، برای خدماتی (اقلامی) تکمیل می شوند که در سایر طرح های مرکز آمار قیمت گیری نمی شوند.

یادآوری می‌شود: فهرست اقلام مذکور در هریک از بخش‌های خدمات شامل تمامی اقلام مشمول شاخص قیمت تولیدکننده آن بخش نیست.

۱۲- در هر یک از بخش‌های خدمات، علاوه بر فهرست نام اقلام مورد قیمت‌گیری، برای هر قلم (خدمت)، مشخصات کلی قلم تحت عنوان «مشخصات خاص» همراه با نام قلم در اختیار آمارگیران گذاشته می‌شود.

مشخصات خاص مذکور حاصل مطالعه و تحقیقاتی است که در مرکز آمار با مراجعه به منابع اطلاع و پرسش از آنها و همچنین بررسی مدارک آمارگیری مکتوب داخلی و خارجی صورت گرفته است. از آنجائیکه مشخصات تعیین شده برای خدمت مورد قیمت‌گیری باید به گونه‌ای تعریف شده باشد که خدمت مورد نظر را با آن مشخصات، در تمام منابع اطلاع مورد مراجعه در سراسر کشور طی دوره‌های قیمت‌گیری متوالی بتوان قیمت‌گیری کرد. بنابراین «مشخصات خاص» تعریف شده برای هر یک از خدمات مورد نظر، مشخصاتی کلی و عمومی است و در هنگام قیمت‌گیری از هریک از اقلام، در صورت لزوم مشخصاتی به صورت کامل‌تر و تفصیلی‌تر معین و تعریف می‌شوند و این مشخصات تفصیلی‌تر و کامل‌تر تحت عنوان «مشخصات خاص جدید» در مدارک آمارگیری درج می‌شوند. آمارگیران طی دوره‌های قیمت‌گیری هنگام مراجعه به منبع اطلاع نمونه، باید با توجه به مشخصات خاص مذکور از خدمت مورد نظر قیمت‌گیری نمایند.

۱۳- در قیمت‌گیری تمام طرح‌های شاخص قیمت تأکید می‌شود، *دو اصل اساسی و مهم در آمارگیری از قیمت باید رعایت شود* که در واقع اصول مذکور، از اصول بنیادی و اولیه در هر طرح شاخص قیمتی محسوب می‌شوند.

۱۳-۱- **اصل اول:** حفظ مشخصات خاص تعیین شده برای قلم مورد قیمت‌گیری در کلیه دوره‌های قیمت‌گیری.

۱۳-۲- **اصل دوم:** ثابت نگاه داشتن منابع اطلاع مورد مراجعه (کارگاه‌های نمونه طرح) در طول دوره‌های آمارگیری

۱۴- **زمان آمار:** شاخص قیمت تولیدکننده برای بخش‌های خدمات، به صورت ماهانه تهیه و ارایه خواهد شد. به همین جهت *زمان آمار نیز ماهانه در نظر گرفته شده است.*

۱۵- **زمان آمارگیری:** زمان آمارگیری در هر ماه به طور عمده *روزهای پانزدهم لغایت بیست و پنجم ماه* می‌باشد. آمارگیران از پانزدهم هر ماه به مدت **۹ روز** به کارگاه‌های نمونه مراجعه و نسبت به قیمت‌گیری از خدمات مورد نظر اقدام می‌کنند. در این طرح نیز مانند سایر طرح‌های آمارگیری از قیمت، آخرین قیمت عملی ارایه خدمت مورد نظر طی ماه جاری (از روز اول ماه تا روز مراجعه آمارگیر به منبع اطلاع) پرسش و در پرسشنامه درج می‌شود. *در این طرح نیز قیمت عملی ارایه خدمت مورد نظر است نه مظنه آن.*

۱۶- اطلاعات جمع‌آوری شده در این طرح به موجب قانون محرمانه خواهد بود و فقط به منظور تهیه آمارهای عمومی و کلی مورد نیاز برنامه‌ریزی‌های مملکتی استفاده خواهد شد. علاوه‌براین یادآوری کنید که استفاده و مطالبه و استناد به اطلاعات جمع‌آوری شده از افراد و مؤسسات به‌هیچ وجه در مراجع قضایی و اداری و مالیاتی و نظایر آن مجاز نخواهد بود.